

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2994, 2994 in 2050

SLOVENEK

Ček račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inserate; Sarajevo št. 7563; Zagreb št. 39.011; Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan s jutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Bethlen-Eckhardt

Na Madjarskem so te dni končali zelo zanimiv notranjepolitičen boj s kompromisom, ki bo zopet za nekaj časa zaustavil razvoj, ki je v petnajstih povojnih letih zelo počasi in zelo previdno pripravljala tla za socialne in politične reforme, ki bi bile Madjarsko in srednjeevropske fevdalne države spremenile v moderno ljudsko občestvo. Ali ni čudno, da je Madjarska v vsej svoji že dolgi zgodovini bila izključno kmetijska država in da je to ostala tudi danes v isti meri kot njena jugoslovanska in romunska sosedica, da je nikdar niso vladali kmetje, da so le redke tiste madjarske vlade, ki so se na kmetu oslanjale, in da so bili večinoma na oblasti le ljudje, ki so dosledno vladali proti interesom kmeta? Ostri notranjepolitični spori zadnjih tednov, v katerih so nastopili grof Bethlen, general Gömbös in Tibor Eckhardt in ki jih je končno rešil s kompromisom madjarski regent admiral Horthy, so z blestečo lučjo posvetili v ta, nam skoraj neznan in docela nerazumljivi svet madjarske notranje politične miselnosti in nam vsaj za hip pokazali obstoj in počasno rast idejnih gibanj, ki nikakor ne odgovarjajo več plemenitaško popleskani zunanji steni madjarske države, marveč napovedujejo hotenje širokih, dozdaj politično molčečih ljudskih plasti, da poderojo fevdalno obzidje in prevzamejo usodo v državi, kjer so številčno najmočnejše in gospodarsko najpomembnejše, v svoje lastne roke.

Kaj nam povedo ta imena: Horthy, Bethlen, Gömbös, Eckhardt? Slišali smo jih mnogokrat, toda vedno le v zvezi z zunanje-političnimi vprašanji, kot državnik, ki — eden bolj, drugi manj — vprav trmasto vztrajujejo revizionistične težnje ter vse svoje sposobnosti posvečajo le temu, da porušijo mirovno stavbo iz l. 1919 ter na razvalinah svojih sosed vzpostavijo v starem sijaju nekdanjo neokrnjeno madjarsko državo. Nikdar pa mimo njihovega izključno zunanje-političnega pomena nismo pogledali nazaj v madjarsko notranjost ter se vprašali, odsev katerih in kakšnih ljudskih plasti so, na katere socialne plasti se naslanjajo, da so prihlivali na površje in vodijo usodo Madjarske sedaj že polnih 15 let.

Zdi se, da ta imena predstavljajo 4 različne politične svetove, ki so vraseni drug v drugega, a tako, da eni polagoma odmirajo, med tem ko drugi rastejo k novemu življenju. Admiral Horthy je čistokrvni predstavnik tistega starega predvojnega visokega plemstva, madjarskih magnatov, ki so Madjarsko do konca svetovne vojne neovirano vladali na podlagi fevdalnih pravic, ki jim jih je zajamčila madjarska ustava. Kot njihov zastopnik je l. 1920 vkorakal v kraljevo palačo v Pešti, z njimi je povezan, od njih je kot regent odvisen. Toda z razpadom avstro-ogrške monarhije je minula tudi politična oblast visokega plemstva. Deliti so jo morali s svojimi manjvrednimi tovariši iz nižjega plemstva, ki pa so razpolagali z ogromnimi zemljiškimi imetji in so postali tako rekoč potrebni osiromašeni madjarski državi, ne glede na to, da je skupen stroh pred agrarnimi reformami tesno med seboj povezal visoko in nizko plemstvo v borbi za obstanek. Predstavnik tega, rekli bi, zemljiškega plemstva je grof Bethlen, ki je prišel na oblast takoj po sklepu miru in ostal na vladi polnih deset let. Povojno Madjarsko je prevzela v roke torej že druga socialna plast, nižja a neizmerno bogata plemstvo, ki ni črpalo svoje moči iz privilegijev zapisanih v ustavi, ampak iz tisočev in tisočev hektarjev zemlje, ki je bila njihova last, in iz deset in desettisočev kmetov, ki so bili njihovi robovi.

Toda razvoj je šel svojo čudno pot naprej. Nekaj je k temu pripomoglo dejstvo, da so madjarske sosedice, Romunija in Jugoslavija, izvedle obsežne agrarne reforme, ki so kmetom stanu vrnilo hrbenico in mu odprle pot do politične in gospodarske veljave. To ni moglo ostati brez vplivov na duševno miselnost madjarskega kmeta, med katerim se naenkrat pojavila nova politična gibanja, tako krščansko socialno, tako gibanje malih kmetov, tako ljudska stranka. Na drugi strani pa so vstali nezadovoljniji tudi med vladajočo plemiško kasto. Nekdanja Madjarska je lahko vsem plemiškim sinovom, ki so morali zapustiti rodno palačo z njenimi latifundijami, nudila zadostje lepih uradniških mest v državni in vojaški upravi predvsem na slovanskih ozemljih, ki so spadala pod krono sv. Stefana. V povojni, mali Madjarski je bilo temu konec. Triantonška mirovna pogodba ni samo »raztelesila« Madjarske, kot pravijo, ampak je vzela eksistenco vladajočim plemičem. Tako se je zgodilo, da se je v krogu vladajoče maloplemiške kaste naenkrat pojavila radikalna struja, ki je začela klicati po preobnavah režima. Ti nezadovoljni mali plemiči brez prave eksistence so našli med k življenju se vzbujajočimi kmeti ugodna tla za svoje delovanje. Iz teh vrst je izšel Julij Gömbös. Vladajoči Bethleni so morali z njimi napraviti kompromis, kot so l. 1920 morali visoki politični aristokrati napraviti kompromis z vstajajočimi Bethleni. Razvoj raste od desne proti levi! L. 1933 sta Bethlen — predstavnik zemljiškega plemstva — in Gömbös — predstavnik polzadovoljnega plemstva, ki je prišlo ob eksistenco, ter deloma tudi že politično razgibanih kmetijskih plasti — napravila kompromis. Gömbös je prevzel vlado s pristankom in pomočjo Bethlena.

A vsi nezadovoljniji na zgoraj in na spodaj tega kompromisa niso hoteli. Med »razdeljenimi« malimi plemiči jih je ostalo nekaj, ki so zahtevali, da se naj ne išče kompromisov na desni, ampak s primernimi reformami zaveznikov še bolj na levi — med ljudstvom. Tipična prikazen te

Italijansko-abesinski spor

Četrta milijona mož v Abesinijo?

Italija se pripravlja na dolgoletno vojno

Rim, 26. februarja. b. Po uradnih poročilih se vrši vkrcavanje italijanskih čet za vzhodno Afriko še dalje. Uradni krogi sploh ne odgovarjajo na vprašanja inozemskih časnikarjev, koliko vojakov je prav za prav mobiliziranih in poslanih v vzhodno Afriko. Iz privatnih virov se čuje, da je doslej mobiliziranih 75 bataljonov milice in redne vojske, razen tega pa tudi nekoliko specialnih čet, kakor pionirjev, pontonirjev itd. Razen vojaštva je bilo odposlanih v vzhodno Afriko danes tudi okoli 2000 delavcev. Govori se, da je bilo doslej mobiliziranih za vzhodno Afriko okoli 100.000 vojakov; s tem pa odprava še ni končana in se s polno paro nadaljuje. Kako daleč namerava iti Italija v svojih »varnostnih ukrepih«, ni znano, toda po pripravah sodijo strokovnjaki, da bo spravila skupaj pod orožje okoli četrta milijona vojakov, kar smatra, da bo dovoljno za uspešne operacije proti Abesiniji. Na železnici se še vedno opaža močno gibanje vojnih vlakov, v katerih se neoprestano dovažajo vojaštvo, vojni material, topovi, municija, hrana in slično. V južnih italijanskih lukah je še vedno zelo živahno ter se neoprestano vkrcavajo na ladje nove čete. Istotako so bili poklicani številni zdravniki, ki bodo odpremljeni ob enem z laško armado v Afriko. Italijanska težka industrija je dobila nova naročila. Vse tovarne orožja in vojnega materiala, ki so že lani povečale produkcijo, delajo sedaj

s polno kapaciteto in se izkoriščajo do maksimuma. Delavci v teh tovarnah delajo noč in dan.

... in na avstrijsko mejo

Švicarski listi, zlasti desničarski še dalje prišajajo zanimive vesti o koncentraciji italijanskih čet na avstrijski meji. Ti listi trdijo, da je v coni pri Bozenu koncentriranih 120.000 italijanskih vojakov in miličnikov. Mobilizirani rezervisti davidske divizije, ki so zbrani v Firenci, se ne pošiljajo samo v Afriko, temveč tudi na avstrijsko mejo pri Brennerju. Te dni je osma alpska polkovnica bila odposlana iz Milana v Meran.

Ali naj Francija posreduje?

Pariz, 26. febr. c. Levičarski poslanec Guernut, ki je predsednik preiskovalnega parlamentarnega odbora, je vložil na zunanjega ministra Lavalja interpelacijo, v kateri zahteva, da mu Laval jasno odgovori, če ne smatra za potrebno, da bi bilo treba Franciji posredovati med Italijo in Abesinijo, da se ohrani mir v Afriki.

Graziani: „Mnogo stane...“

Rim, 26. febr. 1935. General Graziani, vrhovni poveljnik italijanskih čet v vzhodni Afriki je izjavil danes časnikarjem, da so mu za boje v Afriki veliko ljubeje afriške domače čete, kot na evropske, ki vremenske prilike v Afriki le težko prenašajo in so tudi

General Graziani

glede prehrane mnogo bolj občutljive kot pa domačini. Graziani je izjavil nadalje, da prevoz evropskih čet v Afriko silno veliko stane, saj je treba samo za prehod Sueškega kanala plačati 25 zlatih frankov za vsako osebo, poleg taks za tonažo.

Val nervoznosti v severni Afriki

Nemiri v Alžiru

Krvavi boji s policijo

Notranji minister nenadoma odpotoval v severno Afriko

Pariz, 26. febr. b. Francoski notranji minister Regnier potuje te dni v Alžir, Tunis in Maroko, da se osebno prepriča o položaju, ki je nastal zaradi gospodarske krize, ki so ga na komunistični in muslimanski agitatorji izkoristili v svoje namene ter pričeli strahovito propagando proti oblasti. Ko se vrne Regnier v Pariz, bo podal vladi obširno poročilo in predlagal tudi ukrepe, ki jih je treba storiti, da se ohrani mir in red v tej najvažnejši francoski afriški koloniji.

S kamenjem nad vojake

Pariz, 26. febr. b. Položaj v severnih afriških kolonijah dela v zadnjih časih Parizu vedno več skrbi in bojazni. Očividno gre za okrepitev agitacije in za rovanjenje, s katerim se hoče omajati položaj Francije v Afriki. Včeraj je v Alžiru in Oranu prišlo do novih demonstracij in neredov, ki so jih izvalili domači brezposelni delavci. Ti brezposelni delavci so postali v zadnjem času zelo pogumni in se ne bojijo niti vojaštva, proti kateremu so že večkrat ostro nastopili. Včeraj je zopet prišlo tudi do novih napadov na mestno posvetovalnico in je bilo pri tej priliki ranjenih nekaj francoskih uradnikov. Pozvani so bili streli, ki pa so jih demonstranti pričakali s kamenjem in nekaj vojakov hudo ranili. Ker so vojaki domačini, predvsem arabski streli, zelo neradi nastopajo proti demonstrantom. Zaradi tega so morali pozvati na pomoč tujsko legijo, ki je šele okoli 10 večer vzpostavila mir in red. Za časa neredov pa so bile izropane številne trgovine in hiše.

Ukrepi vlade

Jutri bo posebna seja francoske vlade, na kateri se bo razpravljalo izključno o nevarnem položaju v Maroku, Alžiru in Tunisu. Razmere so se tako poostrele, da se v vladnih krogih že govori o najradikalnejših ukrepih. Kot prvi ukrep,

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno, hladno, padavine.

Dunajska vremenska napoved: Nagle spremembe vremena. Možno je izboljšanje. Sicer topleje.

struje je Tibor Eckhardt, ki je zavrnil kompromis z Bethlenom in njegovo socialno plastjo ter šel med k političnemu življenju vstajajoče kmetijske množice ustanavljat svojo stranko malih kmetov. Gömbös, ki je bil v svojem srcu tam, kjer se je nahajal njegov prijatelj Eckhardt, a se je moral, če je hotel ostati na oblasti, oprijeti Bethlenove roke, je sklenil z Eckhardtom in še z drugimi mlajšimi demokratičnimi gibanji politični pakt, ki je imel to zamisel, da izvede najnujnejše socialne in politične reforme v državi: splošna volilna oravica, delna agrarna reforma in da se potem otrese Bethlenove kaste ter ustanovi svojo vlado na širših temeljih ljudskega delovanja. Za izvedbo tega načrta, ki bi bil rotisnil težišče madjarske vlade še bolj na levo, so se zadnje tedne tako ostro borili na Madjarskem. Bethlenova kasta je čutila, da ji oblast uhaja in da bi se ji popolnoma izmuznila iz rok, ako Gömbös izvede reforme ter da kmetom politično enakopravnost in svobodno posest kmetijske

ki ga namerava storiti francoska vlada, se omejuje, da bodo zamenjani vsi arabski streli, na njihovo mesto pa pride marokanska posadka senegalskih strelcev. Ob enem bodo v primeru resnosti položaja mobilizirani vsi francoski meščani, ki se nahajajo v koloniji. Enako so tudi sklenili, da se letalske posadke v Alžiru okrepijo, da lahko v slučaju nevarnega prevrata vsaj omejijo nevarno gibanje. Prvi tozadnji ukrepi se bodo izvršili v Alžiru, kjer so komunisti in muslimani najbolj aktivni in kjer skoraj ni dneva, da ne bi prišlo do manjših ali večjih spopadov.

Poboji v pristanišču

Alžir: 26. febr. c. Danes so se tukaj razvile silne demonstracije brezposelnih. Delavstvo se je zbralo v predmestjih in skušalo prodrati do pristanišča. Policija jih je zavrnila in je bilo pri tem na obeh straneh mnogo ranjenih. Skupini 2000 delavcev se je posrečilo prodrati do pristanišča, kjer so napadli skladišča čezoceanskih družb, ki so jih izropali in razbili. Vojaštvo je moralo priti na ulice, da je napravilo red in mir.

Za posest Tihega oceana

„Bitka za Havaj“

Ogromni morskimi manevri

ameriškega brodograja s 177 ladjami in 55.000 mož posadke

München, 26. febr. c. Današnja »Münchener Neueste Nachrichten« poročajo v zelo obširnem dopisu iz San Diego v Kaliforniji, da pripravljajo Združene države Severne Amerike veličanske pomorske vaje, ki se jih bo udeležilo vse ameriško vojno brodograje. Vse atlantsko vojno brodograje pojde skozi Panamski prekop v Tiho morje, da se udeležijo manevrov, pri katerih bo sodelovalo 177 velikih vojnih ladij s 55.000 možmi posadke. Vojno brodograje bodo spremljali tudi nosilci letal, na katerih bo najmanj 477 najmodernejših vojni letal. Ameriško vojno bro-

dograje bo skušalo rešiti vprašanje, kako bi moglo odbiti napad sovražnega brodograja, ki bi prišlo od Aleutov dol do Havajskega otočja in napadlo na Havajskih otokih postavljeno ameriško brodograje. Drugo pomožno ameriško brodograje pa bi čakalo na Midway Islandu (1000 milj zapadno od Honolulu) na napad sovražnika.

Nikdar dozdaj še ameriško brodograje ni izvedlo tako obsežnih manevrov, ki so prozoren izraz sedanjega političnega položaja na Tihem morju, kjer se pripravljajo velik končni obračun med Japonsko in med Združenimi državami. Iz Tokia že poročajo, da bo japonska admiraliteta te gigantne vojne vežbe na Tihem morju z veliko pozornostjo zasledovala, čeprav se ameriški poveljniki silno trudijo, da bi vsako vohunstvo onemogočili.

Nemčija: 68 milijonov

Rim, 26. febr. b. »Popolo d'Italia« priznava v nekem članku uspeh Hitlerjeve vlade, ki se ji je v nepolnih dveh letih posrečilo dvigniti število rojstev v Nemčiji. V zadnjih dveh letih je namreč prebivalstvo v Nemčiji zelo naraslo. V l. 1933 je znašal porast ljudstva 226.000 lani pa celo 450.000, torej skoraj pol milijona. Nemčija bo sedaj, ko prevzame saarsko področje, štela okoli 68 milijonov prebivalcev, do l. 1950 pa bo imela že 80 milijonov. To dokazuje, pravi »Popolo d'Italia«, da so Nemci zares zdrav narod, ki razumeva tudi v popolnem obsegu težko sedanost. Nemci začnejo izvršiti samoumora, kakor delajo zastareli narodi z zapada, temveč verjamejo la v svojo bodočnost.

Novi finančni direktor v Ljubljani

Z ukazom kraljevega namestništva je bil dosedanji pomočnik finančnega direktorja dravske finančne direkcije: gosp. Avgust Sedlar imenovan za finančnega direktorja v Ljubljani.

Novi finančni direktor se je rodil v Laškem kot sin slovenske trške rodovine. Pravne nauke je dovršil na univerzi na Dunaju. Na izrecno željo kesnejšega edinega slovenskega ministra v Avstriji dr. Ivana Zolgerja je gosp. Avgust Sedlar stopil

v začetku leta 1904 v politično službo pri deželni vladi na Koroškem in bil dodeljen okrajnemu glavarstvu v Beljaku. Ob priliki deželnozbornih volitev leta 1904 je stal v ozkih stikih s slovenskimi političnimi organizacijami na Koroškem, kar je zbudilo pri koroškem Volksratu veliko ogorčenje.

Zato je še istega leta vstopil gosp. direktor Sedlar v finančno službo pri finančnem ravnateljstvu v Ljubljani, kjer je služboval dobrih 5 let. Nato je sprva kot šef davčnih referatov služboval v Črnomlju, Kriškem in Novem mestu, malo pred prevratom leta 1918 je bil pa premeščen kot šef davčnega okrajnega oblastva v Celje, kjer je ostal 4 leta. Iz Celja je odšel v Maribor, kjer je prevzel vodstvo davčnega okrajnega oblastva in leta 1929 novo ustanovljenega finančnega inspektorata v Mariboru. Odtod je bil koncem 1930 premeščen k drinski finančni direkciji v Sarajevo, odkoder se je leta 1932 vrnil v Ljubljano kot pomočnik finančnega direktorja.

Novi finančni direktor gosp. Avg. Sedlar pozna iz dobe svojega službovanja po Sloveniji razmere po vseh krajih naše banovine. V funkciji pomočnika finančnega direktorja je imel dovolj prilike, da se je kar najpodrobneje seznanil z gospodarskimi in socialnimi razmerami vseh slojev prebivalstva in vseh delov dravske banovine.

Pričakujemo, da bo na svojem novem položaju z objektivnostjo in z razumevanjem za izredne gospodarske razmere, v katerih se nahaja danes vse pridobitno življenje v naši banovini, vodil dravsko finančno direkcijo tako, da bodo zavarovani državni interesi, hkrati pa bo dana možnost gospodarstvu, da si bo moglo z uspehom iskati izhoda iz težav sedanje krize.

Dosedanji direktor finančne direkcije v Ljubljani dr. Valjavec je v isti funkciji prestavljen v Sarajevo.

Trije mejniki v razvoju Mohorjeve družbe

Že 18. januarja smo opozorili dva važna mejnika v razvoju Mohorjeve družbe v povojni dobi: na leto 1925 in na leto 1931; tretji mejnik pa upamo, da bo — letošnje leto. V letu 1925 je znašalo število mohorjanov samo še 38.093; nato se je šest let neprestano dvigalo in je leta 1931 doseglo 61.848; porastlo je torej za 62%. Sledila so tri »suha« **leta, v katerih je število mohorjanov padlo za 29,4%, tako da je lani znašalo samo še 43.634.**

Nad 90% vseh mohorjanov živi v lavantinski in ljubljanski škofiji; vsa ostala Jugoslavija in vse inozemstvo ne tvori niti 10%. Poglejmo, kako je rastle in padalo število mohorjanov v obeh najmočnejših virih moči Mohorjeve družbe!

Lavantinska škofija je v »tolstih« **letih napredovala od 16.065 na 25.520 ali skoraj za 59%, padla je pa v »suhih« **letih na 17.521 ali za dobrih 31%; ljubljanska škofija je zrastle od 18.328 na 31.459 ali za 71,6%, padla pa na 22.268 ali za 29%. Na vsem ostalem svetu izven omenjenih dveh škofij je število porastlo od 3700 na 4869 ali za 31,6%, padlo je pa na 3845 ali za 21%.****

Ce primerjamo sedaj leto 1925 z letom 1934 in se vprašamo, kaj nam je od »tolstih« **let ostalo, vidimo, da znaša napredek v primeri z letom 1925 še vedno 5541 ali 14,5%; ta napredek je največji v ljubljanski škofiji: 3940 ali 21,5%; v lavantinski znaša 1456 ali 9%, na ostalem svetu pa samo 145 ali 4%.**

Zadnji tedni potekajo za vpis v Mohorjevo družbo; s 5. marcem naj bi bilo vpisovanje zaključeno. Kakšno »letino« **naj pričakujemo letos? Ali se bo nazadovanje ustavilo?**

Pregledovali smo letošnji Koledar in iskali znakov, ali se morebiti že bližajo boljši časi. Hvala Bogu, takih znakov ne manjka: v lavantinski in ljubljanski škofiji smo našli 50 župnij, v katerih lanske leto število mohorjanov ni nič nazadovalo, in 133 župnij, kjer je celo napredovalo, in sicer v celoti za 1186 udov. Pri tem nismo upoštevali župnij, ki iz kakršnegakoli razloga v letu 1933 ne izkazujejo nič članov in je torej vsak član v letu 1934 »čist prirastek«**.**

Največ župnij, ki niso nazadovale ali so celo napredovale, je to pot v lavantinski škofiji. Tam je 32 župnij ostalo na dosedanji višini, 18 župnij je povečalo število mohorjanov za enega do deset, 18 pa za več nego deset udov. Preobširno bi bilo, če bi hoteli navajati imena vseh teh 108 župnij. Omejimo naj se samo na one, ki so dobile preko 10 novih udov. To so: Braslovče (od 129 na 140),

Zibika (od 21 na 32), St. Ožbalt (od 14 na 26), Marenberg (od 69 na 82), Rajhenburg (od 101 na 114), Luče (od 66 na 80), Buče (od 43 na 57), Griže (od 99 na 114), Vransko (od 116 na 133), Zavre (od 38 na 57), Sv. Ana v Slov. goricah (od 111 na 131), Limbuš (od 54 na 77), Konjice (od 100 na 124), Šmartno ob Paki (od 109 na 136), Trbovlje (od 239 na 280!), Laporje (od 80 na 126!), Sv. Anton v Slov. goricah (od 73 na 167!), frančiškani v Mariboru (od 286 na 403!).

V ljubljanski škofiji je obdržalo prejšnjo višino 18 župnij, za enega do deset članov je napredovalo 42 župnij, za preko 10 članov pa 15 poverjeništev! Navedimo teh poslednjih 15! Za 11 udov so napredovale Moravče (od 202 na 213) in Ljudska knjižnica v Ljubljani (od 74 na 85), za 12 Loški potok (od 134 na 146) in Stari trg ob Kolpi (od 28 na 40), za 15 posamezni poverjeniki Mašič Pavle (od 39 na 54) in Tomišelj (od 25 na 40), za 16 Planina pri Rakeku (od 82 na 98), za 17 Kamnik (od 238 na 255), za 18 Smihel pri Novem mestu (od 186 na 204), za 19 Litija (od 209 na 228), Gorje (od 142 na 171) in Rovte (od 54 na 83), za 21 Osilnica (od 40 na 61), za 24 Kočevje (od 56 na 80), za 27 škocjan pri Mokronogu (od 27 na 54).

Dovolili smo si opozoriti na ta napredek pri nekaterih poverjeništvih, ker nam zbujajo upanje, da gre Družba zopet boljšim časom nasproti in da je letošnje leto mejnik, ki bo — zaustavil nazadovanje! Seveda smo si pa pri tem svestni, da je marsikje bilo težje obdržati pri Družbi tudi zmanjšano število udov, nego drugod ga celo povečati. Samo tisti, ki je kdaj sam delal v tem ali sličnem poslu, ve približno oceniti trud poverjenikov, ki jim gre hvala, da imamo Slovenci tako močan vir za kulturo najširših narodnih plasti, da smo nanj opravljeno lahko ponosni.

Škoda, da Koledar že par let ne prinaša statistike mohorjanov po odstotkih prebivalstva vsake župnije. Ta statistika je bilo potrebna za vsakega, ki mu je pri srcu ljudska izobrazba.

Pri Mohorjevi družbi stane posamezna knjiga cele 4 Din! To je mogoče samo pri narodu, ki se zaveda, kakšna moč je v organizaciji, in ki ve, da je poceni knjiga mogoča samo v književni družbi z desetisoči članov.

Zato tudi naš list prosi barvice, naj store v teh tednih svojo dolžnost do Družbe tudi brez vabila od strani poverjenikov — v svojo in narodno korist!

Ne kupujte enostavno milo —

zahtevajte izrečno Schichtovo terpentinovo milo

SCHICHTOVO

Terpentinovo milo
domači izdelek

... ampak izrečno pristno zahtevati!

... z imenom »Schicht« **in varnostno znamko »Jelen« **na rdečem ovitku.****

Vprašanje slovenskih šolskih knjig

Razpis učnih knjig, kakor so ga prinesle Službene novine, je po pravici razburil vse Slovence, vendar se nam zdi, da se o stvari, ki je trenutno morda najvažnejša, še vse premalo piše in govori. Saj je tu vprašanje reformacije naše srednje šole in celo naše ljudske šole in pač ne bo staršem in vzgojiteljem ter šolnikom vseeno, kako se bodo njihovi otroci izobraževali. Kot smo že poudarili, je nas ta razpis zadel dvojno: kulturno in ekonomsko. Priobčili smo že glas s sestanka naših knjigarnarjev brez razlike svetovnonazornih nasprotij, ki so se uprli monopolizaciji šolskih knjig, ki se s tem skuša uvesti prav na isti način, kot se je uvedla monopolizacija šolskih zvezkov. Znana nam je praksa s to monopolizacijo! Prav tako kot knjigarnarji, ki jih je napad združil v eno fronto v borbo za obstanek — vsak namreč ve, da naša založništva krijejo svoje primanjkljaje z dobičkom od šolskih knjig — tako bi se morala tudi vsa javnost, vsa kulturna društva, najbolj pa še prizadeti stariši združiti, pokazati na napake tega razpisa in zahtevati popravke, ki bi jih dobra volja vladajočih gotovo mogla uveljaviti. Zato smo veseli, da se je mariborski »Večernik Jutra« **z dne 23. t. m. dotaknil tega problema s člankom »Novo zgrešeno reformiranje«, ki ga je napisal Albert Zerjav, po vsej priliki učitelj. Če smo mi v naših člankih imeli predvsem pred očmi našo srednjo šolo, in slovenski problem razpisa, se Večernikov člankar ozira predvsem izključno na ljudsko šolo, ter hoče strokovno pokazati, da razpisane knjige za ljudsko šolo tudi po strokovni plati — ne ustrezajo današnjim našim potrebam. V najnovejšem razpisu ni nikjer opaziti nove pedagoške tendence. Napačno bi bilo, da bi tudi v novih učnih knjigah prevladovalo dosedanje didaktične nasprotje med osnovno šolo in nižjimi razredi srednje (meščanske) šole: prepada, ki ni utemeljen ne s splošnih (pedopsihologija) ne s specialnih ozirov (različni šol. tipi), ki pa je dandanes vedno bolj očiten in — škodljiv. — V tem smislu nas preseneča ta službeni razpis, ki zahteva šol. knjige v duhu — samostojnih pred-**

metov in učnih strok celo za nižje predmete. Ali res ni mogoče združevati v drugih banovinah n. pr. v 3. razredu zemljepisja in zgodovine v enotnem domoznanstven pouku, ko je pri nas ta praksa že zdavnaj utrjena in dobra? Podoben primer je v natečaju za prirodnoznanstvo in praktična gospodarska znanja. — Tako govori učitelj s strokovnega stališča o pedagoških napakah novega razpisa za knjige osnovnih šol. Dvomi pa še o neki drugi stvari, ki jo mi smatramo za zelo važno; »V natečaju se razpisujejo posebne nagrade za abecednik in slovnico v »slovenskem dijalektu«. O slovenskih izdajah ostalih knjig za osnovne šole (zemljepis, zgodovino, računstvo itd.) ni nobene besede v časopisnih razpisih. Najbrže, saj drugega izhoda ne more biti, je pa razpis učnih knjig za naše šole vendarle tako mišljen, da ne izključuje materinščine in v poku in knjigi, ko je v Dravski banovini okoli 860 osnovnih šol s slovenskim učnim jezikom (dvakrat podčrtano v Večerniku!) Ali se motimo? — Tako slovenski napredni list ki je mnenja, »da je ta razpis premalo premišljen... in zato noče biti prevelik optimist«. Če ni on optimist, ali naj bomo mi? Mislimo, da se prav nič ne moti, vsaj kar se tiče srednje šole. Veseli nas, da so se zganili tudi osnovnošolski učitelji, katerim sicer morda sedaj še ne grozi tako huda reformacija v jezikovnem oziru kot srednji šoli. Ali pa... Saj je jasno povedala belgrajska »Politika« **— kar je ponatisnila »Slovenija« **z dne 22. t. m.: »S tem odlokom se umika z dnevnega reda zelo važno prosvetno-nacionalno vprašanje, ker se z uvedbo državnih učnih knjig uvaja tudi enotnost za vsak učni predmet in za vsak razred osnovnih šol z istim učnim gradivom v vsej kraljevini.« **Bolj jasno, za kaj gre, nam ni mogel nihče povedati in zato vidimo, da je naš strah upravičen in naš glas potreben. To ni več zadeva samo nekaternikov, enega dela našega naroda, ampak vseh brez razlike. Zato nas samo veseli, da sta se za nami oglasila tudi Slovenija in Mariborski Večernik Jutra. Kaj pa ljubljanska centrala,?******

Ogromen plaz zemlje ogrožal Kropo

Kropa, 25. februarja.

V noči od sobote na nedeljo je naša Kropa prestala obilo strahu in bilo je treba velikega dela, da je bila nevarnost odstranjena. Eno leto je že od tega, kar je Kropo zadela velika škoda po povodnji, temu pa se je sedaj pridružila še nova nesreča, namreč, da nas je ogrožal velik zemeljski plaz. Podobne nesreče dokazujejo nujnost, da bi bilo treba urediti odtoke vode v hribih, ki obdajajo Kropo.

V soboto okrog 9 se je spustila neopaženo in tiho velikanska plast zemlje z bližnjega hriba Hrinovca. Vzrok tej nesreči je bilo deževje, ki je prejšnji dan namočilo ta del hriba. Zemlja je počasi prišla s hriba v dolino ter se polagoma pomikala proti središču Kropo. Ljudje niso nevarnosti opazili prej, dokler ni ta ogromna blatna plast dosegla prvih hiš v Kropi. Z vilkanske silo je ta brozga ilovice in peska pritisnila ob prve hiše ter vdrla v vse nižje prostore.

Zemeljski plaz je uničil vse vrtove v Kropi, dosegel je hišo gostilničarja Solarja, Lazarjevo mesarjo in poplavlil vso sredino trga. Kar je blatna plast dosegla, je odnesla seboj. Plast je bila debela 1 do 1,5 m. Pograbila je več drvarnic in drv, ki so bila zložena pred hišo ter vse odnesla na sredo trga.

Ljudje so prestrašeni pritekli, da bi zavrnili nevarnost in da bi vsaj iz kletnih prostorov rešili, kar se je dalo rešiti pred uničujočo ilovico. Pomagali so s požrtvovalnostjo drug drugemu. Bila pa je na nogah vsa Kropa in zadnji reševalci so šli spat šele v nedeljo ob 4 zjutraj. Zaenkrat so ljudje ustavili nevarnost nadaljnjega prodiranja z raznimi deskami in tramovi, ni pa rečeno, da je nevarnost za vselej odpravljena. Hrinovec je namreč ves razpokan in od časa do časa spušta raz sebe velike kepe blata. Ljudje so prestrašeni, ker je to še večja nesreča, kakor lanska povodenj ta

ker jih more zadeti ponovno še večja nesreča, ki bi bila že podnevi strašna, katastrofalna pa, ako bi se zgodila ponoči. Ljudje potrebujejo nujne pomoči, da se podobna nevarnost s primernimi napravami trajno odpravi.

Slovenjgradec

Akcija za zgradbo javnega kopališča. Že par let se govori o zgradbi modernega javnega športnega kopališča. Akcijo vodi poseben gradbeni odbor R. K., kateremu predseduje okrajni sanitetni referent dr. Pohar. Naše nameravane kopališče bo predvsem športno kopališče ter bo imelo dva bazena. Enega za odrasle in enega za otroke. Veliki bazen bi imel 33,33 m dolžine, 12,5 m širine in 2,60 globočine. Skakalni stolp bi bil 3 m visok. Eni se zavzemajo za to, da bi bilo kopališče ob Mislinji pri Potočnikovem jezu, kjer je sedaj začasno kopališče, gradbeni odbor je pa za kopališče ob Suhodolnici pred mestnim parkom, kjer se je lanske leto izvršila regulacija. Odbor si je že priskrbel tozadevne načrte in pripomočke glede prostora in vse, kar je potrebno.

Novo mesto

Pogreb g. Bergmanna Josipa st. se je vršil v nedeljo. Priljubljenega in zaslužnega pokojnika je spremljala na njegovih zadnjih poti ogromna množica ljudstva iz mesta in okolice. V najbolj častnem stavilu se je odzvala novomeška »asilska četa. Kako je bil pok. g. Bergmann priljubljen, je pričalo veliko število ljudi in številni krasni venci in cvetje, ki so ga v dolgi vrsti nosili pred krco. Ljudstva je bilo toliko, da so zadnji prišli na pokopališče, ko je bil pogrebni darov že končan in so prvi odhajali.

Pobiranje prispevkov oziroma darov za novo pokopališko kapelo se je pričelo. Darujtel

Odklanjamo

Maribor, 26. febr.

Mariborski »Večernik Jutra« **z dne 22. februarja t. l. je čutil potrebo, da pod naslovom: »Ali je cerkev narodna« **in s podnaslovom: »Potrebna ugotovitev za zmago resnice, polemizira z »Nedelje« **z dne 17. febr. t. l. in se nasproti vesoljni Cerkvi ogreva za narodne cerkve. Vsa čast znanju Večernikovega dopisnika, ki z lahkoto navaja izreke iz sv. pisma, predvsem za edinstvo Cerkve po veri, ki mu še doda, a brez utemeljitve, edinstvo Cerkve ne najde nič v sv. pismu. Pač! »En Bog in Oče vseh« **in »en Gospod, ena vera, en krst«, navaja pisec članka iz sv. Pavla in z njegovimi besedami utemeljuje — narodne cerkve. O vi očetje starega krščanskega veka, vi pritlikavci v eksegezi sv. pisma, sem k Večernikovemu eksegetu se pridite učiti eksegeze! Kaj Tomaž Akvinec, kaj Albert Veliki, kaj Bonaventura in vsi drugi učenjaki, kaj zgodovinska dejstva, ki dokazujejo tudi upravno edinstvo Cerkve že za stari krščanski vek! Vse to, kakor tudi samo sv. pismo, je brez pomena, kadar je treba opravičiti obstoj narodnih cerkva! Med očetje starega krščanskega veka je za Večernikovega »bogoslovca« **izjema Ciprian s svojim delom »O edinstvi Cerkve«. Je pisec članka pregledal in prečital Batiffola: Urkirene und Katholizismus, je pregledal Ciprianova pisma (n. pr. 48, 55, 59)? Kako neki hoče in more s Ciprianom oziroma z njegovim delom »O edinstvi Cerkve« **spraviti v sklad metropolitnsko zvezo, ali carigradski patriarhat in njegove odnose do Rusov in Bolgarov; kako patriarhijo srbske pravoslavne cerkve? Pa namigavanje na objektivno zgodovino splitskih cerkvenih zborov, predvsem iz l. 925 in 928! Kar je znanstvenikom problematično (Gl. Zbornik kralja Tomislava, Jelenića), to je pisec članka kar objektivna zgodovina in torej zgodovinska resnica!************

Smo sicer v predpustu, toda Večernik vendar hoče, da ga imamo za resen list. Ali to, kar je serviral o narodni cerkvi, ni ne razčiščevanje pojmov ne ugotavljanje resnice, to je zavijanje in enostransko povdarjanje tega, kar mu baš prija in sodi, to je postavljanje vse tradicije od prvih stoletij na glavo.

K Magoličevi razstavi

14. aprila — 15. maj — Jakopičev paviljon.

Ob imenu Magolič si človek nehotе prikljče v spomin nešteto lepih in čudovitih slik, ki smo jih gledali leta 1926. in 1930 na prvih dveh kolektivnih razstavah. To, da so Magoličeve slike nekaj posebnega, ve vsak dober poznavalec. Življenje klije iz njih, živo, mlado življenje. Upodobil nam je nebroj naših krajev s tako ljubeznijo in občutenjem, da se težko ločilo od slike, če je ne moreš — kupiti. In Magolič, da bo ob razstavi star 75 let! Ne, saj to ni mogoče, smo dejali. Pa nas je zagovoril tako kot sam on — Magolič zna, in morali smo mu verjeti. Pa nič ne de, še mnogo nam bo naslikal naših krajev in nam odkril lepote, ki jih mi često ne vidimo, ki pa Magoliču kot poetu-slikarju ne uidejo! Zanimiva bo njegova jubilejna razstava. 150 slik bo razstavil, same nove, še ne razstavljena dela, plod neumornega dela zadnjih petih let. Pa ne mislite, da Magolič samo slika, kaj še, osem ur na dan je »črni umetnik« **— ravnatelj Zadrzne tiskarne — in kljub visoki starosti (ki mu ni prav nič po volji, tako pravi sam) ni odložil črk, še manj pa čopiča in palete. Podporno društvo grafičnih faktorjev v Ljubljani, ki organizira razstavo za 75 letni jubilej svojega dolgoletnega strokovnega tovariša, si je v svesti prevzeti naloge in bo razstava, za katere uspeh nam jamči že ime jubilaranta, zelo zanimiva in bo zainteresirala širše plasti naroda.**

Človeški um ne miruje

Radio združen s televizijo

Boj za novi izum

Slišali smo že o novem izumu, s pomočjo katerega bo mogoče po radiu ne samo poslušati glas govorčega ali zvok moderne glasbe, ampak tudi videti pred seboj razburjenega govornika, ali v glasbo zatopljenega igralca. Ta izum so danes že tako izpopolnili, da je angleški poštni minister Kingsley Wood lahko naznanil prebivalcem Velike Britanije, da bo Anglija v najkrajšem času vpeljala oddajne postaje, ki bodo oddajale poleg glasu tudi podobe. Gre za udejstvitev izuma, ki mu pravimo s tujko televizija, gledanje v daljavo. V okolici Londona bodo postavili radijsko postajo na kratke valove. Delo bo dovršeno še v tem letu. Zaenkrat bo postaja lahko oddajala samo v daljavo 40 km. Ako se poskusi obnesejo, bodo slične postaje postavili v vseh večjih angleških mestih.

Izum je danes že tako izpopolnjen, da lahko

na radiu vidimo slike velikosti 20 x 15 cm. Takšen radijski aparat stane 12 do 18.000 Din. Toda izum že tako hitro izpopolnjujejo, da bo v kratkem mogoče prenašati tudi večje slike in da se bo tudi cena sprejemnih aparatov znižala.

Sir Kingsley Wood je naznanil, da bo radio prenašal glasove in podobe istočasno, to se pravi s tujko, da bosta televizija in radio sinhronizirana. Gledalec bo slišal in videl. Pred leti smo stremeli, ko je film izpregovoril in so tudi v naših ušesih zabrnele izpregovorjene besede, danes se bomo začudili, ko bo na radijskem aparatu zagledala sliko pred seboj naše oko.

Kaj bo vse oddajala nova postaja v Londonu? Na dnevnem redu bodo revije, operete, filmi, predavanja, koncerti, gledališke igre in tudi prava reportaža o političnih in sportskih ter kulturnih dogodkih iz mesta. Zaenkrat ne bodo mogli z novimi aparati zajeti še velikih slik, to je prizorov večjega

obsega, toda kmalu bodo aparate tako izpopolnili da bodo lahko tudi to oviro premagali.

Če je že danes radio izrednega pomena za vzgojo človeka, pa naj bo to politična, kulturna ali verska vzgoja, si lahko mislimo, kakšen učinek bo imel radio, združen s televizijo. Učinkoval bo na dušo in srce z mnogo večjo silo. Glas in slika napravita na človeka mogočen vtis. Skratka: radio bo oddajal pravo živo besedo. Zato je verjetno, da se bo za radio s televizijo vnela huda bitka. Kdor ga bo imel v rokah, bo lahko vplival na ljudstvo v dobrem, ali žalibog tudi v slabem smislu. Recimo da oddajajo kje nespodobno igro, pa vam lahko neizkušen mladenič zasuka gumb radia tako, da zagleda pred seboj nespodobne prizore.

Značilno je, da se za posledice tega izuma zanimajo že francoski katoličani in že danes pozivajo svoje somišljenike, naj si zagotovijo vpliv na radijske postaje, ki bodo vpeljele ta izum.

Ali bi šlo tudi pri nas?

Neki nezaposleni delavec v Parizu je prišel na izvirno misel. Lotil se je voditi pse na promenado. Družine, ki imajo v svoji sredi tudi pse, mu prav rade zaupajo. Delavec zahteva za vsakega psa dva franka. Sprehod traja eno uro. Kakor vidite, nosi podjetni Parizan na hrbtu napis, ki pravi, da vodi pse na sprehod za dva franka.

V Londonu se je poročila hčerka bivšega zunanega ministra Austena Chamberlaina z gospodom Maxwellom.

Gospodična ura

Stockholm je imel svojo posebnost — »gospodično uro«. Ko so prebivalci tega mesta hoteli vedeti, koliko je ura, so na avtomatskem telefonskem aparatu poklicali določeno številko in oglasila se je gospodična ura in povedala pravi čas. Prav za prav moramo svojim bralcem povedati, da gospodična ura ne živi, čeprav se njen mili glas na vsak klic odzove. Ta čudna gospodična ura je zdaj odpotovala še na Poljsko in Norveško. Tudi v teh dveh državah bo Ericsonova družba postavila avtomatske aparate, ki bodo naročnikom telefona javljali čas. To naročilo je prejela iz Lodža, Varšave in Bergena. — Gospodična ura je v Stockholmu 23.000-krat na dan napovedala natančen čas. V Varšavi so prebivalci zahtevali od nje še več dela. Prvi dan, ko je nastopila svojo službo je morala odgovoriti na 36.800 vprašanj. Pozneje so postali Poljaki ljubeznejši in zdaj jo vprašajo po uri še po 26.000-krat na dan. Če pa gospodična ura v Stockholmu, Varšavi ali v Lodžu zgubi glas, potem mora stopiti na njeno mesto resnična gospodična iz mesa in krvi. Sicer tudi tega ni treba več, zakaj človek je izumil takoj drugi nadomestni aparat, ki takoj odgovori, če gospodična ura zbolí.

Zbiralec starin: »Pred kratkim sem pri vas kupil tri stole — dva sta se že polomila.«

Starinar: »Tega pa ne razumem — najbrž se je kdo nanje usedel.«

»Včeraj si šel na živinski semenj; ali si kaj pripeljal domov?«

»Sem — opico.«

Nekaj za tvoje telo

Kaj storiš v primeru napada vsled krvavljenja v možganih? 1. Nesi slečenega bolnika takoj v posteljo. 2. Glej, da bo ležal na visokem vzglavju! 3. Stavi mu mokre obkladke na glavo! 4. Daj mu poduhati salmiak. 5. Skrbi za mir v sobi! 6. Ako je bolnik v nezavesti, ne dajaj mu nikake pijače, ker se lahko zaduši! 7. Ne tresi ga, misleč, da ga prebudiš, ker na ta način lahko še povečaš krvavljenje! 8. Pošlji po zdravnika in mu povej, zakaj gre, da lahko vzame vse potrebno s seboj!

★

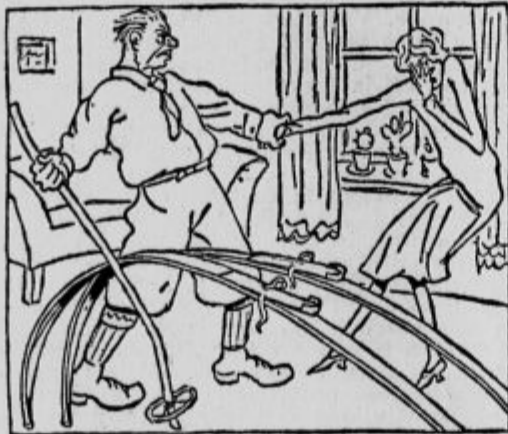
Izračunali so, da sestoji človeško telo iz teh-le sestavin v odstotkih: mišičje 41,8, okostje 15,9, črevesje 8,9, možgani 1,9, koža 6,9 in mast 18,2%.

★

Šele leta 1616 je Harvey ugotovil, da kri kroži po človeškem telesu.

Rak je ozdravljiv

Slavni specialist v zdravljenju raka profesor Ferdinand Blumenthal, ki je pribežal iz Nemčije v Belgrad in zdaj pri nas nadaljuje raziskovanje te hude bolezni, je predaval v Budimpešti o raku. Predavanja so se udeležili zdravniki iz daljnega sveta. Prof. Blumenthal uživa namreč svetovni sloves. V Berlinu je ustanovil zavod za preiskovanje raka. Kakor rečeno, je moral zbežati pred Hitlerjevimi pristaši. Profesor Blumenthal je svoje predavanje zaključil z razveseljivo ugotovitvijo: **Diagnoza raka ne pomeni več smrtne obsodbe, kakor menijo še vedno mnogi laiki in celo zdravniki. V mojem berlinskem zavodu sem predvajal več primerov raka, ki ga ni bilo več mogoče ozdraviti z operacijo, pa smo ga ozdravili s kombiniranim obsevanjem. Operacija, elektrokoagulacija in obsevanje z žarkii rešijo, ako jih v pravem času in pravilno uporabimo, večino bolnikov.**

Družinska drama v znamenju časa.

»Tako si mi shranila smuč! Ako te pri tej priči ubijem, me bo vsako sodišče oprostilo.« — (»Prager Presse«.)

Smrt čudnega rabina

V Košicah je umrl rabin Samuel Engel, ki so ga nazivali tudi čudodelnika. Ze 20 let je bival v Košicah, kamor so prihajali k njemu v posvete kmetje in trgovci iz daljnih krajev. Umrl je v starosti 80 let; 20 let ga je mučila jetika. Pripovedujejo, da je vsak dan odgovoril na 1000 pism in dajal nasvete potrebnim.

Ali so levi ali jagnjeta?

Prizor iz italijanske mobilizacije. To je ena izmed slik, ki jih pošiljajo v svet iz Italije. Casnikarji, ki prisostvujejo vkrcanju italijanskih čet, namenjenih v Abesinijo, v Napolju ali v Messini, pripovedujejo zanimive zgodbe. Italijanska poročila so vsa polna navdušenja. Dopisnik »Berliner Tageblatt« je navedel tudi nekaj bolj žalostnih prizorov. Tako je na primer slišal neko mater, ko je vzkliknila: »Ali je treba, da hodijo Italijani umirati v Abesinijo?« — V soboto in nedeljo se je v Napolju vkrcalo zopet več oddelkov. »Vulcania«, to je moderen luksuzen prekooceanski parnik, ki je bil zgrajen v Tržiču in na katerega so bili Tržičani nekdanj ponosni, je v soboto vkrcal 1500 mož. V Messini je druga ladja sprejela 700 mož. Tako bodo vozili dan za dnevom italijanske čete v Eritrejo, oziroma Somalijo. Pripravljenih za odhod v pristaniščih je še kakih 15.000 mož. Med vojake delijo slike, ozir. dopisnico s sliko Benita Mussolinija.

Pod sliko stoji Mussolinijev rek: »Bolje je živeti en dan kot lev, kakor sto let kot jagnje.« — Na naši sliki vidimo zopet sliko italijanskega prestolonaslednika Umberta. Miličnik jo drži v desni roki. Posadko, ki je bila vkrcana na parnik »Vulcania« v Napolju, je pregledal tudi prestolonaslednik. Ladje jemljejo s seboj tudi ogromne količine vojnega gradiva. Poleg vojakov se je vkrcalo tudi mnogo izvežbanih delavcev, inženjerjev, zdravnikov. Tudi bolničarske čete so dobro zastopane. Tudi general Graziani, ki je bil imenovan za vrhovnega poveljnika italijanskih čet v vzhodni Afriki, se je že vkrcal. Za prevoz ene divizije bodo Italijani potrebovali en teden. V nedeljo je iz Messine odpeljal parnik, ki vozi s seboj 1600 mož. Vojakom prirejajo čim najbolj navdušeno slovo. Med njimi je razpoložene vsaj navidezno prav dobro. Toda do Abesinije je še daleč in nihče ne ve, ali se bo vrnil v domovino živ in zdrav...

Roman za mlade in stare

EMIL IN DETEKTIVI

Spisal E. Kästner, poslovenil M. Kunčič.

Debela gospa, ki si je sezula levi čevlji, ker jo je tiščal, se je nagnila k strašno sopihajočemu sosedu in mu dejala:

»Takile vljudni otroci so dandanes zelo redki. Če pomislim, kako je bilo v mojih mladih letih — da, da, takrat je bilo na svetu vse drugače!«

Med govorjenjem je venomer po taktu migala z odrgnjenimi prsti in levi nogavici. Njen sosed je imel s sopihanjem toliko opravka, da ji niti odgovoriti ni mogel. Samo pokimal ji je malo.

Da so na svetu ljudje, ki zmerom in povsod tarnajo: »Da, da, v starih časih je bilo dobro na svetu!« je Emil vedel že zdavnaj. Niti poslušal ni več, če je kdo pripovedoval, da je bil včasih celo krak bolj zdrav in svež, ali da so imeli volí debelejšje glave. Vse to je bilo navadno močno pretirano ali gladko izmišljeno. Ljudje, ki so trdili, so bili tiste vrste, ki nočejo biti zadovoljni, ker so drugače prav zadovoljni.

Potipal je desni žep pri jopiču in se pomiril šele tedaj, ko je slišal, kako ovitek šumi. Premotril je po vrsti obraze sopotnikov in zdeli so se mu vredni zaupanja. Prav nič razbojniškega niso imeli na sebi. Zraven strašno sopihajočega moža je sedela žena, ki je marljivo kvačkala. Pri oknu, na-

sproti Emilu pa je sedel gospod s trdim klobukom na glavi. Bral je časopis.

Nenadoma pa je odložil časopis, privlekel iz žepa vogal čokolade in ga pomolil dečku:

»Na, mladi mož!«

»Prosim!« je vljudno dejal Emil in vzel čokolado. Potem je hlastno snel čepico, se priklonil in se vljudno predstavil: »Dovolite, moje ime je Emil Stolničar.«

Sopotniki so se nasmehnili. Gospod pa se je prav tako resno odkril in rekel:

»Čast mi je, jaz se pa pišem Zabjek.«

Debela gospa, ki si je sezula levi čevlji, se je obrnila k Emilu in ga vprašala:

»Ali še živi v Novem mestu trgovec s krojnim blagom, gospod Gerbic?«

»Sveda še živi,« je povedal Emil. »Ali ga poznate? Pred kratkim je kupil zemljišče, na katerem stoji njegova trgovina.«

»Res? Potem mu pa povej, da ga gospa Olupkova iz Groß-Grünaua lepo pozdravlja.«

»Hvala, ampak jaz se peljem zdaj v Berlin in ne v Novo mesto.«

»Nu, ga boš že potem pozdravil, ko se vrneš. Saj ne gori voda!« je odgovorila gospa Olupkova. In je začela spet migati s prsti na nogi in se smejati, da ji je zdrknil klobuk na obraz.

»Tako, tako, torej v Berlin se pelješ?« je vprašal gospod Zabjek.

»Mhm,« je pritrdil Emil in pojasnil: »Stara mama me bo čakala na kolodvoru Friderikova cesta, zraven cvetličarne.« Potipal se je spet za suknjič. Ovitek še vedno šumi v žepu. Hvala Bogu!

»Ali si bil že kdaj v Berlinu?«

»Še nikoli.«

»Oj, jmenne, ali boš zija! V Berlinu so tako visoke hiše, da imajo po sto nadstropij in še več, strehe so pa morali kar na nebo privezati, da jih ne odnese veter... In če se komu hudo mudi v drugi del mesta, ga na pošti hitro potlačijo v zaboj, ta zaboj vtaknejo v dolgo cev in kot kroglo poženejo na poštni urad v onem delu mesta, kamor si omenjeni želi... In če nima človek v žepu beliča, jo kratkoma mahne v bližnjo banko, zastavi tam svoje možgane, pa mu pri priči naštejejo kup tisočakov. Možgane dobi od banke nazaj šele takrat, ko ji vrne tisočake. In zadnje čase so iznašli tudi čudovite zdravniške aparate, s katerimi...«

»Bržkone ste tudi vi zastavili svoje možgane v banki,« mu je segel v besedo gospod, ki je tako strašno sopihal. In je še jezno dostavil: »Ne čvokajte takšnih budalosti!«

Gospe Olupkovi so od strahu odreveneli prsti na nogi. Gospoda sta se začela ostro prerekati. Emil si je mislil: »Pišite me v uh vsi skupaj!« In je odvil zavitek s prigrizkom, čeprav je komaj pol dne minilo. Ko je hrustal že tretji obloženi kruhek, se je vlak ustavil na velikem kolodvoru. Emil ni videl nobenega postajnega izveska in razumel tudi ni, kaj je zakričal izprevodnik pod oknom. Skoraj vsi potniki so izstopili: sopihajoči mož, kvačkajoča žena in gospa Olupkova. Ta bi bila kmalu ostala v vlaku, ker ni mogla takoj stlačiti noge v preozki čevlji. Ko se ji je to nazadnje vendarle posrečilo, je prijazno dejala, preden je odšla:

»Torej lepo pozdravi gospoda Gerbica!«

Emil je prikimal.

NAJVEČJI ČLOVEK NA SVETU

Največji človek na svetu je danes brez dvoma Finec Ben Ai Mynyrine. Star je šele 24 let, visok 2 metra in pol, težak pa 165 kg. Nedavno se je pripeljal na Dunaj, kjer se hoče izvežbati za boksaerja in postati konkurent italijanskemu orjaku Carneri.

SLEPARIJA

Janezek je šel prvič v šolo. Ko se vrne domov, da mama vpraša:

»No, ali ti je ugajalo v šoli?«

»Kaj šel?« je odgovoril Janezek. »Vse skupaj je velika sleparija. Na vratih je napisano: I. razred, namesto žametnih sedeev so pa notri samo lesene klopi.«

DOBRA DELA

Tinček pride k materi in jo ljubezljivo vpraša:

»Kajne, mama, slaba dejanja mora človek plačati z dobrimi deli?«

»Seve, ljubček,« je pritrdila mama.

»Potem mi pa daj dinar, ker sem pravkar razbil v sobi ogledalo!«

Priložnost

Mama je potožila, da jo bolijo roke od dela na polju.

»Tonček: »Mama, potem ti pa inako povem, da sem prej razbil v sobi ogledalo!«

MALI OGLASI

V malih oglasih velja vsaka beseda Din 1.—; šentlovanjski oglasi Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglas Din 10.—. Mali oglasi se plačujejo takoj pri naročilu. — Pri oglasih reklamnega značaja se računa enokolonska 3 mm visoke peltina vrstica po Din 250. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znakno.

Večstanovanjska vila z vrtom

naprodaj v Zgornji Šiški. — Potrebna glavica 100.000 Din. — Pismene ponudbe na »Aloma Company, d. z. o. z., Ljubljana.

Prireditve

Kavarna Stritar
Vsak večer koncert.

Službodobe

Korespondentka
ki perfektno obvlada slovenski, srbohrvatski in nemški jezik s stenografijo, dobi stalno nameščenje pri industriji. Istotam se sprejme tudi začetnica, ki je s prav dobrim uspehom absolvirala trgovsko akademijo ali trgovsko šolo. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Vestna moč« št. 2069.

Stanovanja

Opremljeno sobo
za enega ali dva gospoda oddam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2055.

Opremljeno sobo
s kopalnico, v centru — ceno oddam takoj. — Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2049.

Vnajem

Lokal za pisarno
takoj oddam za 550 Din. Gosposka ulica 44-I. Sirk Marija.

Denar

Posojila
na vlozne knjižice daje Slovenska banka. Ljubljana. Krekov trg 10

10.000 Din posojila
išče drž. uradnik proti dvojnemu poroštvu in primernim obrestim, mes. odplačilo 500 Din. — Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Sigurno plačilo« št. 2047.

Srebrne krone
staro zlato in srebro kupuje RAFINERIJA DRAGIH KOVIN. Ljubljana, Štirjska ulica 36, vhod z Vidovdanske ceste pri gostilni Možina.

Björnstjerne Björnson: 25
Deklica s Prisoj
Doktorja je to ganilo.
>Zakaj me pa poprej niste hoteli prašati?
>Kar nisem mogel, < je rekel Sämund, ki je še vedno požiral solze, katerih se ni mogel ubraniti — >in pa ženske, < je nadaljeval. >Vedno so oprezovale, kaj vas bom prašal, pa vas nisem mogel.
Doktor je počakal, da se je pomiril. Tedaj pa ga je Sämund trdo pogledal v oči in naglo vprašal:
>Ali bo zopet tako zdrav ko prej?
>V nekoliko že; sploh pa sedaj še ni mogoče kaj določnega povedati.
Sämund je premirjal doktorjeve besede. >V nekoliko že, < je zamrmral in pogledal v tla.
Doktor ga ni hotel moliti, ker je videl v možu nekaj, kar mu je branilo govoriti. Naenkrat je Sämund dvignil glavo. >Zahvaljeni za novico, < je rekel, mu podal roko ter se vrnil domov.
Nekako takrat je Ingrida sedela pri bolniku.
>Ce si dovolj trden, naj ti povem nekaj o očetu, < je rekla.
>Le povej, < je odvrnil.
>No, tisti večer, ko je prišel doktor, je oče odšel in nihče ni vedel, kam. Šel pa je tja, kjer so svatovali. In vsi ljudje so se ga zbal, ko je prišel. Sédel je med nje in začel piti. In ženin je pripovedoval, da se ga je oče nalezal.
>Sele potem je začel popraševati o tepežu, in vse natančno so mu povedali, kako se je godilo. Tedaj je vstopil Knud, sedaj je oče še vanj silil, naj pove. In prvi je šel ven na dvorišče tja, kjer sta se tepla. Vsi svatje so šli za njima. Knud je potem pripovedoval, kako si ga ti zdeloval, ko si mu roko ohromil. Ker pa

Posestva

Enonadstropno hišo
na periferiji Ljubljane — krasna lega, pripravno za mesarijo ali gostilno, prodam. V hiši voda, elektrika, telefon. Ponudbe upravi »Slovenca« pod »Vredno« št. 1837. (p)

Majhno vilo
v Ljubljani, Kodeljevo — prodam ali zamenjam z manjšo v ljubljanski periferiji, eventuelno v Mariboru. Dopise pod »Brez posredovalca« upr. »Slov.« v Mariboru.

Posestvo
hiša, gosp. poslojpe, njive, travniki in gozd, s ca. 50—60.000 m², naprodaj s proste roke po ugodni ceni. Dular, Dvor pri Žužemberku. (p)

Krasna vila
komfortna, v sredini največjega trga v Savinjski dolini, tik postaje, ugodno naprodaj. Ponudbe v upravo »Slov.« v Celju pod »Hipoteka« št. 2073.

Glasba

Klavir
kratek, nov, malo rabljen (predvojno blago) — prodam tudi na hr. knjižice Kmetske ali Mestne. — Ogled: Vrhnika, Svabičeva št. 10.

PRESELILI SMO SE!
iz Tavčarjeve ulice 3 v **pasajo nebotičnika ELEKTROTON** a. z. o. z. plošče gramofone izposodimo, zamenjamo, prodamo in kupujemo

Večje število
dobro ohranjenih gramofonskih plošč — prodaja ABC, Ljubljana, Medvedova cesta 8.

Kupimo

Bukove hlode
la, od 35 cm premera in 2,50 m dolžine naprej — kupim več vagonov za sukcesivno dobavo v smeri Ljubljane. Najugodnejše ponudbe na upravo »Slovenca« pod »Sigurno plačilo 1826«.

Srebrne krone
staro zlato in srebro kupuje RAFINERIJA DRAGIH KOVIN. Ljubljana, Štirjska ulica 36, vhod z Vidovdanske ceste pri gostilni Možina.

Mlin in žaga
na plinski pogon, na zelo prometnem kraju naprodaj. Andrej Kranjc, pošta Hinje. (p)

Prodajo se
parcele in trgovski lokali v centru mesta na Tyrševi cesti pod zelo ugodnimi pogoji. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2052.

Stavbna parcela
ob cerkvi sv. Jožefa, v izmeri 430 m² — ugodno naprodaj. Pogoj: gradnja hiše (vile) na tej parceli so mora priležati takoj skupno z ostalo polovico hiše, ki se prične graditi. Pojasmila: Miroslav Zupan, stavbenik, Vošnjakova ulica 6.

Sodna dražba
nepremičnin: stanovanjske hiše, kovačnice in stavbne parcele v Dravljah ob glavni cesti in tramvajski postaji — se bo vršila v petek, 1. III. t. l. ob 9 pri okrajnem sodišču v Ljubljani, soba št. 16. Vzklicna cena je 113.293 Din.

Lepa vila
z 8 sobami ter vsemi potrebnimi pritliklinami, vsa podkletena, v najboljšem stanju, na najlepšem položaju Ljubljane, s približno 3000 m vrtanaprodaj pod zelo ugodnimi pogoji. Posebej je še gospodarsko poslojpe in garaža. — Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2053.

Prodamo

Neveste
gospodinje - obrtniki ne zamudite ugodne prilike. Zaradi izpraznitve zaloge odprodajam iz skladišča razno kuhinjsko posodo, orodje itd. — po znatno znižanih cenah Stanko Florjančič, železnina, Resljeva cesta št. 3 (poleg Zmajskega mostu). Vhod skozi dvorišče. V račun vzemam tudi hranilne knjižice Kmetske in Ljudske posojilnice ljubljanske. (1)

VINA

prvovrstna po najugodnejših cenah kupite pri **Centralni vinarni v Ljubljani.**

Sveže najfinejše norveško **ribje olje** iz lekarne dr. G. Piccolija v Ljubljani se priporoča bledim slabotnim osebam

Prima šport. sukničje po 98 Din, pumparice, modne hlače itd., kupite zelo ugodno pri Preskerju, Ljubljana, Sv. Petra cesta 14. (1)

ČITAJTE IN ŠIRITE »SLOVENCA«

+

Potrtega srca naznanjamo žalostno vest, da je naša ljubljena hčerka-edinka, gospodična

VALERIJA GWARDJANČIČ
trgovska sotrudnica

v najlepši dekliški dobi, v 23. letu njene starosti, po kratki in mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti, mirno v Gospodu zaspala.

Pogreb drage pokojnice bo v sredo, dne 27. februarja 1935 ob 16 popoldne iz hiše žalosti Prešernova ulica št. 12, Moste, na pokopališče k Sv. Križu.

Moste pri Ljubljani, dne 25. februarja 1935.

Žalujoči ostali

Pogrebni zavod Gajšek Ivan, Moste-Ljubljana

+

Naznanjamo žalostno vest, da je po kratkem trpljenju umrla v ponedeljek, dne 25. februarja naša ljubljena mati, tašča in stara mati, gospa

Franciška Čuček roj. Žužek
vdova po sodnem pristavu

v 73. letu svoje starosti.

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek, dne 28. februarja 1935 ob pol 3 popoldne iz hiše žalosti Sv. Florjana ulica št. 21 na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, dne 26. februarja 1935.

Vera Kryl roj. Čuček, hči; ing. arh. Pavel Kryl, profesor, zet; Jerica Kryl, vnukinja.

+

TUZNEGA SRCA JAVLJAMO VSEM SORODNIKOM, PRIJATELJEM IN ZNANCEM ŽALOSTNO VEST, DA JE NAŠA ISKRENOLJUBLJENA SOPROGA, OZIROMA MATI, STARA MATI, TAŠCA, SESTRA, SESTRICNA IN TETA, GOSPA

ANA MAREGA ROJ. LISJAK

SOPROGA UPOKOJENEGA ŽELEZNICARJA

PO DOLGOTRAJNI BOLEZNI, PREVIDENA S TOLAZILI SVETE VERE, MIRNO V GOSPODU ZASPALA

POGREB BLAGE POKOJNICE SE BO VRŠIL V CETRTEK, DNE 28. FEBRUARJA OB POL PETIH IZ HIŠE ŽALOSTI ZALOKARJEVA ULICA 9 NA POKOPALIŠČE K SV. KRIŽU

DRAGO POKOJNICO PRIPOROČAMO V MOLITEV IN BLAG SPOMIN

V LJUBLJANI, DNE 26. FEBRUARJA 1935

ZALUJOČI OSTALI

+

Vsem sorodnikom, prijateljem in znancem in vsem, ki so ga poznali, naznanjamo pretužno vest, da je nenadoma umrl naš dobri soprog in ljubljani oče, stric in svak, gospod

Alojzij Zajec

bivši trgovec v Gorici, sedaj poslovodja tvrdke »Merkur« v Kranju

Blagega pokojnika spremimo k večnemu počitku na pokopališče v Kranju danes, dne 27. februarja 1935 ob 5 popoldne. Prosimo tihega sožalja.

Ljubljana, Kranj, dne 27. februarja 1935.

Žalujoče rodbine:
ZAJEC, KONJEDIC, GABERŠČIK

Zahvala

Ob priliki smrti nepozabne, dobre mame, babice, prababice, sestre, tašče, svakinje in tete

Franje Kappus pl. Pichlstain roj. Jalen
posestnice

se najiskreneje zahvaljujemo prečastitemu gospodu župniku Francu Zorku, ki ji je ob njeni težki bolezni lajšal trpljenje, kakor tudi gg. sodnikoma svetniku dr. Josipu Stularju in sodniku dr. Leopoldu Smalcu, ki sta prva prihitela lajšati najino bol, Sokolu iz Kamne gorice in Radovljice, gasilec iz Kamne gorice, vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in darovalcem krasnega cvetja, katerega je pokojnica tako ljubila, kakor tudi vsem onim, ki so jo v tako častnem številu spremili k večnemu počitku.

Ljubljana, Skoplje, dne 26. februarja 1935.

Franica in Anton.

Knud ni hotel naprej pripovedovati, je planil oče k njemu in ga prašal, ali ni bilo takole —. V tistem hipu je pograbil Knuda za prsi, ga dvignil s tal ter ga položil na kamenit tlak, na katerem se je še videla tvoja kri. Z levico ga je držal k tlom, z desnico pa je potegnil nož. Knud je prebledel, in vsi svatje so molčali. Nekateri so zapazili, da je oče jokal. A Knudu ni storil nič žalega; Knud pa se ni ganil. Oče ga je znova vzdignil in ga vnovič položil na tla. >Teško te pustim, < je rekel in ga ostro pogledal, a še vedno držal.

>Mimo sta prišli dve stari ženski. Ena je rekla: >Pomisli na svoje otroke, Sämund Granliden! < In pravijo, da je oče Knuda takoj spustil ter še isti hip odšel. Knud pa se je odstranil med poslopji in ga ni bilo več na svatbo.

Ingrida je ravno končala, ko so se odprla vrata in je nekdo pogledal v sobo. Bil je oče. Ingrida je takoj odšla in Sämund je vstopil. O čem sta se pogovarjala, tega ni nihče zvedel. Materi, ki je pri vratih prisluškovala, se je pa zdelo, da sta se menila o tem, vkoliko bo še kedaj zdrav. Za gotovo pa tega ni vedela, notri pa tudi ni šla rada, dokler je bil v sobi Sämund. Ko pa je prišel iz sobe, so njegove oči bile nekam zardele, sam pa je bil začuda mehak.

>Ohranili ga bomo, < je mimogrede rekel Ingeborgi; >a sam Bog vedi, ali bo še kedaj tako zdrav, kakor je bil.<

Ingeborga je zajokala ter stopila za možem na dvorišče. Tam sta pred kaščo sedla na stopnjice in se o marsikaj menila.

Ko pa je Ingrida zopet rahlo stopila k Thorbjörnju, je imel v roki mal listič ter je mirno in počasi rekel: >To le moraš dati Senevi, kakor hitro jo vidiš.<

Ko je Ingrida prebrala, kar je bilo zapisano, se je obrnila proč in jokala. Zakaj na listku je bilo tole zapisano:

>Visoko spoštovani deklici Senevi, hčerki Guttorma Solbakkena na Prisojah.

Ko boš prebrala te vrstice, naj bo med nama vse končano. Jaz namreč nisem tisti, katerega moraš ti imeti. Ljubi Bog naj bo z nama obema!

Thorbjörn, sin Sämunda Granliden na Jelovjem.<

Šesto poglavje.

Seneva je drugi dan zvedela, da je Thorbjörn bil na svatbi. Njegov mlajši brat je to novico prinesel na planino; Ingrida pa ga je šele v veži ustavila ter mu dopovedala, kaj naj Senevi reče. Seneva zatorej ni vedela nič drugega kakor to, da se je Thorbjörn prevrnil voz in da je šel na Nordhaug po pomoč; da se je tam spopadel s Knudom in bil nekoliko poškodovan ter da leži — da pa ni nevarno. Novica je bila taka, da je Seneva bolj razjezila kakor pa užalostila. In čim bolj je premišljala, tem bolj je bila potrta. Naj si še tako lepo obeta, se vendar le vedno tako obnaša, da se morajo starši zmeraj spotikati. A zato, je menila Seneva, naju vendar le ne bodo razdružili.

Le redkokedaj je kaka novica zašla na planino. Zato Seneva dolgo časa ni slišala novih novic. Močno jo je trla negotovost. In ker se Ingrida ni vrnila, se je začela bati, da se je zgodilo kaj hudega. Zvečer ni več mogla pevaje prignati svojih krav domov, kakor je doslej vedno storila, in ponoči je nemirno spala, ker je pogrešala Ingrido. Zato je potem podnevu bila vsa zbita, kar ji je bilo še težje. Skušala se je z delom razvedriti, pomivala je golide in čebriče, napravljala sir in skuto, vendar je vse delo opravljala brez prave volje in veselja. Thorbjörn mlajši brat in oni hlapčič, kateri mu je pomagal živino pasti, sta sedaj bila preverjena, da je med njo in Thorbjörnjo nekaj bilo. O tem sta se marsikaj menila.

On: V tvojem gospodinjstvu je kakor v pragozdu!
Ona: No, mislim, da se v njej prav dobro počutiš ti, slon. ★
Kakšno pa je danes tvoje lice? Kateri tepec te je obril?
Oprosti, takšne neotesanosti si prepovedujem. Brijem se vendar sam! ★
Flegmatik. Čuješ, Jože! Zdravnik je dejal, da mu tvoja jetra prizadevajo velike skrbi.
Pa naj mu! Zdravnikove skrbi me prav nič ne brigajo. ★
Ker ti je zaročenka postala nezvesta, iščeš revolver, da bi si vzel življenje? Dragi prijatelj, jaz bi si moral kupiti že strojnico! ★
Pri vedeževalki. ... poleg tega vam moram gospod povedati: Vaša bodoča žena bo prav bogata in krasna.
Vse prav ljuba gospa. Toda prej povejte, kako naj se sedanje iznebim. ★
Taki so otroci. Ali je imel vaš sinček ošpice? Nikar tako glasno, zakaj naš fantek hoče imeti vse, kar sliši.